

مقاله نامه ۱۸۲ سازمان بین المللی کار (ILO) ممنوعیت و محو بدترین اشکال کار کودک

کنفرانس عمومی سازمان بین المللی کار ، به دعوت هیأت مدیره دفتر بین المللی کار ، هشتاد و هفتمین نشست خود را در تاریخ اول ژوئن ۱۹۹۹ در ژنو برگزار کرد.

با توجه به لزوم تصویب اسناد جدید به منظور ممنوعیت و محو بدترین اشکال کار کودک ، به عنوان اولویت عمده برای اقدام ملی و بین المللی ، مشتمل بر همکاری و مساعدت بین المللی برای تکمیل مقاله نامه و توصیه نامه حداقل سن اشتغال مصوب ۱۹۷۳ میلادی به منظور ورود به کار که همچنان جزو اسناد بنیادی در زمینه کار کودک می باشند و با توجه به این که حذف مؤثر بدترین اشکال کار کودک مستلزم اقدام فوری و جامع می باشد ، با در نظر داشتن اهمیت آموزش و پرورش پایه ای رایگان و نیاز به دور ساختن کودکان مورد نظر از تمامی این نوع کارها و تأمین بازپروری و یکپارچگی اجتماعی ضمن توجه به نیازهای خانواده های آنان و با یادآوری قطعنامه مربوط به محو کار کودک مصوب هشتاد و سومین اجلاس کنفرانس بین المللی کار در سال ۱۹۹۶ و با پذیرش این که کار کودک تا حد زیادی معلول فقر است و این که راه حل دراز مدت در توسعه پایدار اقتصادی منجر به پیشرفت اجتماعی، به ویژه کاهش فقر و آموزش و پرورش عمومی می شود و با یادآوری مقاله نامه حقوق کودک مصوب ۲۰ نوامبر ۱۹۸۹ مجمع عمومی ملل متحد ، با اعلامیه اصول و حقوق بنیادی در کار و اسناد متعاقب آن ، مصوب هشتاد و ششمین اجلاس کنفرانس بین المللی کار در ۱۹۹۸ ، و با یادآوری این که برخی از بدترین اشکال کار کودک موضوع سایر اسناد بین المللی هستند ، بویژه مقاله نامه کار اجباری ، مصوب سال ۱۹۳۰ و مقاله نامه متمم ملل متحد در زمینه لغو بردگی ، تجارت برده و عرف و شیوه های مشابه بردگی مصوب سال ۱۹۵۶ ، و با تصمیم به تصویب برخی پیشنهادهای در رابطه با کار کودک ، که چهارمین بند از دستور کار اجلاس است و با عزم این که این پیشنهادهای به شکل یک مقاله نامه بین المللی درآید ، مقاله نامه زیر را به نام مقاله نامه « بدترین اشکال کار کودک » سال ۱۹۹۹ ، در روز هفدهم ژوئن سال یک هزار و نهصد و نود و نه (برابر با ۲۹ خرداد ماه ۱۳۷۸) به تصویب می رساند:

ماده ۱

هر یک از کشورهای عضو که به این مقاله نامه ملحق می شوند باید تدابیر فوری و مؤثری را برای تأمین ممنوعیت و محو بدترین اشکال کار کودک به عنوان یک فوریت اتخاذ نمایند .

ماده ۲

در این مقاله نامه ، اصطلاح « کودک » در مورد کلیه اشخاص زیر ۱۸ سال به کار برده می شود .

ماده ۳

در این مقاله نامه عبارت « بدترین اشکال کار کودک » شامل موارد زیر است:

الف (کلیه اشکال بردگی یا شیوه ای مشابه بردگی ، از قبیل فروش و قاچاق کودکان ، بندگی به علت دین و رعیتی و کار با زور یا به اجبار ، از جمله استخدام به زور و اجباری کودکان برای استفاده از آنان در درگیری مسلحانه .

ب (استفاده ، مهیا کردن یا عرضه یک کودک برای روسپی گری ، برای تهیه تصاویر مستهجن از کودکان یا برای نمایش های قبیح .

پ (استفاده ، مهیا نمودن یا عرضه یک کودک برای فعالیت های غیر قانونی ، بویژه برای تولید و قاچاق مواد مخدر که در معاهدات بین المللی مربوط تعریف شده اند .

ت (کاری که ، به دلیل ماهیت یا شرایط آن ، احتمال دارد برای سلامتی ، ایمنی یا اخلاقیات کودکان ضرر داشته باشد .

ماده ۴

۱- انواع کارهایی که در ماده ۳ بند (د) مورد اشاره قرار گرفته اند باید در قوانین یا مقررات ملی یا توسط مقام صلاحیت دار ، پس از مشاوره با سازمانهای کارفرمایی و کارگری مربوط و با در نظر گرفتن معیارهای بین المللی مربوطه بویژه بندهای ۳ و ۴ توصیه نامه بدترین اشکال کار کودک ، مصوب سال ۱۹۹۹ تعیین شوند .

۲- مقام صلاحیت دار ، پس از مشاوره با سازمان های کارفرمایی و کارگری مربوط ، باید انواع کارهای موجود را که به این ترتیب تعریف شده اند ، مشخص نماید .

۳- فهرست انواع کارهایی که بر اساس بند ۱ این ماده تعیین شده اند باید به طور ادواری مورد بررسی قرار گرفته و در صورت لزوم ، با مشاوره با سازمانهای کارفرمایی و کارگری مربوط ، بازنگری گردد .

ماده ۵

هر یک از کشورهای عضو باید ، پس از مشاوره با سازمانهای کارفرمایی و کارگری ، سازوکارهای مناسبی را برای نظارت بر اجرای مقرراتی که به این مقابله نامه ترتیب اثر می دهند ، فراهم یا تعیین نمایند .

ماده ۶

۱- هر یک از کشورهای عضو باید برنامه های اجرایی را برای اقدام به حذف بدترین اشکال کار کودک به عنوان یک اولویت طراحی و اجرا نمایند .

۲- برنامه های اجرایی باید با مشاوره با نهادهای دولتی و سازمانهای کارفرمایی و کارگری مربوط و در صورت لزوم با توجه به نظرات سایر گروههای ذیربط تدوین و اجرا شوند .

ماده ۷

۱- هر یک از کشورهای عضو باید برای تضمین اجرا و اعمال مؤثر مقرراتی که به این مقابله نامه ترتیب اثر می دهند از جمله پیش بینی و کاربرد مجازات های کیفری یا در صورت اقتضاء ، مجازات های دیگر ، کلیه تدابیر لازم را اتخاذ نمایند .

۲- هر یک از کشورهای عضو ، با در نظر گرفتن اهمیتی که آموزش و پرورش در حذف کار کودک دارد ، باید تدابیر مؤثر و زمان بندی شده ای را اتخاذ نمایند . به منظور :

الف) جلوگیری از بهره گیری از کودکان در بدترین اشکال کار کودک .

ب) فراهم آوردن کمک مستقیم لازم و مناسب برای دور ساختن کودکان

از بدترین اشکال کار و برای بازپروری و یکپارچگی اجتماعی آنان.

پ) تأمین دسترسی به آموزش و پرورش پایه ای رایگان و در صورت

امکان و اقتضاء ، آموزش حرفه ای ، برای کلیه کودکان که از بدترین

اشکال کار کودک دوری می جویند.

ت) شناسایی و رسیدگی به کودکانی که در معرض خطر خاص قرار دارند.

ث) توجه داشتن به وضعیت خاص دختران.

۳- هر یک از کشورهای عضو باید مقام صلاحیت دار مسئول اجرای مقررات این مقاوله نامه را تعیین نمایند

ماده ۸

کشورهای عضو در اجرای مقررات این مقاوله نامه باید از طریق افزایش همکاری و یا کمک بین المللی مشتمل بر حمایت از توسعه اجتماعی و اقتصادی برنامه های ریشه کن کردن فقر و آموزش و پرورش همگانی برای کمک به یکدیگر گام های مؤثری بردارند.

آیین نامه اجرایی تبصره های (۱) و (۲) ماده واحده قانون تصویب کنوانسیون ممنوعیت و اقدام فوری برای محو بدترین اشکال کار کودک و توصیه نامه مکمل آن

تاریخ تصویب	۱۳۸۳/۳/۹
مرجع تصویب	هیات وزیران

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۳/۲/۲۷ بنا به پیشنهاد شماره ۲۸۴۸۳ مورخ ۱۳۸۱/۴/۱۵ وزارت کار و امور اجتماعی و به استناد تبصره های (۱) و (۲) ماده واحده قانون تصویب کنوانسیون ممنوعیت و اقدام فوری برای محو بدترین اشکال کار کودک و توصیه نامه مکمل آن - مصوب ۱۳۸۰ - تصویب نمود:
آیین نامه اجرایی تبصره های (۱) و (۲) ماده واحده قانون تصویب کنوانسیون ممنوعیت و اقدام فوری برای محو بدترین اشکال کار کودک و توصیه نامه مکمل آن

ماده ۱- فهرست کارهای مضر برای افراد کمتر از هیجده سال به شرح زیر است:

۱- کار در معادن اعم از تحت الارضی یا سطح الارضی و کار در تونل ها و راهروها یا میله های معدن

۲- کار در مخازن سربسته.

۳- کار در کارگاههای دباغی، سالامبورسازی و روده پاک کنی.

۴- کار در گندابروها، جمع آوری، حمل و دفن زباله شهری.

۵- سمپاشی باغات و اشجار و مزارع و ضد عفونی اماکن و طولیله ها و آشیانه های مرغداری.

۶- غواصی.

۷- کار در ارتفاع بیش از ۵ متر از سطح زمین بر روی دکلها، اتاقکهای متحرک،

- داربستها و اسکلتها.
- ۸- کار در محیطهای با سر و صدای بالا (بیش از حد مجاز).
- ۹- کار بر روی خطوط و پستهای انتقال برق با فشار ۶۳ کیلو ولت و بالاتر.
- ۱۰- مشاغل شن‌پاشی، پخت آسفالت دستی، قیرپاشی و مالچ‌پاشی.
- ۱۱- کار با وسایل دارای ارتعاش بالا بیش از حد مجاز.
- ۱۲- حفر قنوات و چاهها و فاضلابها و تونلهای زیر زمینی.
- ۱۳- کارهایی که استمرار آنها موجبات ابتلا به بیماریهای حاصل از اشعه را فراهم می‌آورد نظیر کار با مواد رادیواکتیو و در معرض پرتوهای یونساز.
- ۱۴- کارهای ساختمانی.
- ۱۵- رانندگی و کار با وسایل نقلیه سبک و سنگین و نیز ماشینهای راهسازی و کشاورزی.
- ۱۶- ریخته‌گری فلزات، شیشه‌گری، حمل و جابجایی مواد مذاب از کوره‌های مشغول به کار و کار در مجاور کوره‌های پخت چینی و سفال.
- ۱۷- کار در باراندازها، نیروگاهها، پالایشگاهها، پتروشیمی‌ها و سایر واحدهای نفت و گاز.
- ۱۸- کار در کارگاههای قالببافی، نمدمالی، زیلوبافی، ریسندگی و بافندگی.
- ۱۹- کار در کارخانجات تولید محصولات آزیست و کارخانه‌های تولید سیمان و محصولات سیمانی.
- ۲۰- کار در جنگل، جنگلبانی، قطع و حمل اشجار.
- ۲۱- کار در دامداریهای صنعتی و کشتارگاهها.
- ۲۲- کار با مواد قابل اشتعال و انفجار.
- ۲۳- کار در کارخانه‌های آسفالت سازی، سنگ شکنها، سنگبریها، کارهای راهسازی.
- ۲۴- متصدی کلرزی و تصفیه مخازن آب.
- ۲۵- کار در غسالخانه و دفن مرده‌ها.
- ۲۶- ملوانی و کار در موتورخانه کشتی یا کشتی سازی.
- ۲۷- کار در صنایع آبکاری.
- ۲۸- کار با دستگاههای خطرناک نظیر ماشین‌آلات درودگری یا پرسهای تزریقی، ضربه‌ای، هیدرولیکی و نظایر آن.
- ۲۹- کار در کوره‌پزخانه‌ها (آجرپزی).
- ۳۰- کار با مواد پشم شیشه و تولید محصولات مربوط و جابه جایی و انبار کردن آنها.
- ۳۱- عایق کاری، نصب و تولید ایزوگام و قیرگونی کردن بامها و طبقات.
- ۳۲- آهنگری، جوشکاری، سنگ زنی و رنگ‌آمیزی.
- ۳۳- اوراق کاری و برشکاری فلزات و سنگهای ساختمانی.

۳۴- کار در بیمارستانها و مراکز درمانی و روان درمانی، سرای سالمندان و رادیولوژیها و آزمایشگاهها.

۳۵- کار در نانواییها.

۳۶- کار در کارگاهها و کارخانجاتی که به نحوی مواد شیمیایی و سموم را تولید، بسته‌بندی، فرموله یا انبار می‌کنند.

تبصره - چنانچه کارهای موضوع بندهای (۱۸) و (۲۰) این ماده به منظور کمک به والدین، در حدود توان‌کودک و در کارگاههای سنتی و خانوادگی انجام شود از شمول این ماده مستثنی است.

ماده ۲ - کسانی که کودکان را به کارهای موضوع ماده (۱) این آیین‌نامه بگمارند، مشمول مجازاتهای مندرج در ماده (۱۷۲) قانون کار - مصوب ۱۳۶۹ - مجمع تشخیص مصلحت نظام هستند و وزارت کار و امور اجتماعی موظف است پس از ثبوت جرم در محاکم صالح، متخلف یا متخلفان را به تناسب موضوع مورد تخلف به وزارتخانه‌های صنایع و معادن، جهاد کشاورزی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و مجمع امور صنفی با توجه به مقررات نظام صنفی و سایر مراجع صدور پروانه بهره‌برداری و کسب معرفی نماید و مراجع یاد شده موظف به لغو پروانه متخلف یا متخلفان با رعایت مراتب زیر می‌باشند:

۱- برای بار اول به مدت سه ماه

۲- برای بار دوم به مدت شش ماه

۳- در صورت تکرار به مدت یک سال